

A FAIPARI MÉRNÖKI KAR OKTATÁSI TEVÉKENYSÉGE

Dr. Jereb László DSc. – Dr. Bejó László

*Nyugat-magyarországi Egyetem
9401. Sopron, Pf. 132.*

Bevezetés

A Faipari Mérnöki Kar klasszikus oktatási tevékenysége az elmúlt évekre jelentősen átalakult, és 2008-ra a műszaki (faipari mérnöki, ipari termék- és formatervező mérnöki, könnyűipari mérnöki), a művészeti (építőművészet, formatervezés, tervezőgrafika), az informatikai (gazdaságinformatikus) és bölcsészettudományi-tanárképzési (mérnök-tanár, műszaki szakoktató, mezőgazdasági szakoktató, andragógia, emberi erőforrás tanácsadó) BSc, BA, MSc, MA területekre egyaránt kiterjedt. E képzéseket egészítette még ki a faipari termelés-szervező felsőfokú szakképzés.

A Kar 2008. július 1-én működésbe lépett vezetése célként fogalmazta meg a Kar gazdasági életképességének fenntartását. Ennek keretében szervezzük át, szélesítjük ki a képzési struktúránkat, racionalizáljuk tanterveinket, de ehhez járul hozzá az új innovációs források feltárása és azok folyamatos kiaknázása a felszabaduló kari kapacitások számára, valamint az áttekinthető és decentralizált felelősségű kari gazdálkodási rendszer is. A szempontok figyelembevételével közvetlen stratégiai céljainkat a következőkben fogalmaztuk meg:

- versenyképes, minőségi és költséghatékony oktatás,
- valódi innováció nemcsak kutatás-fejlesztés, a hosszú távú nemzetközi kapcsolatok, projektek súlyának növelésével,
- egységes kari gazdálkodási rendszer.

A fenti célok a Kar tevékenységének valamennyi elemét érintik, és jelentős változtatásokat követelnek meg az oktatási területen is. A továbbiakban először áttekintjük az oktatást érintő szervezeti és szerkezeti változtatásokat, összefoglaljuk a Karon 2008-ban megindított tantervreform kiindulópontjait és első eredményeit, majd röviden ismertetjük a folyó tanév fő változási irányait.

Általános oktatásfejlesztési lépések

A versenyképes, minőségi és költség-hatékony oktatás érdekében a következőket tettük:

- a) 2008. augusztusban átadtuk valamennyi tanári szakunkat, a Szakmai Tanárképző Intézetet, valamint a testnevelés tárgy oktatását a Benedek Elek Pedagógiai Karnak, a bölcsészettudományi képzéseinket pedig az Apáczai Csere János Karnak. Ezzel jelentősen változott a kar dolgozóinak és hallgatóinak aránya, tisztult a képzési profil, csökkentettük az egyetem karai közti redundanciát. Ugyanakkor az átadással pozitívan módosult az államilag finanszírozott és a költségtérítéses hallgatóink aránya, ami a normatív támogatás fajlagos növekedését eredményezi.
- b) A 2009/2010-es tanévtől szüneteltetjük a könnyűipari mérnök BSc képzést a rendkívül alacsony hallgatói létszám miatt, és a szakterület iránt érdeklődő hallgatóknak szakirány formájában biztosítunk lehetőséget a faipari mérnök BSc keretein belül. Ezáltal csökkentettük az oktatási költségeket, miközben biztosítjuk a bemenetet a könnyűipari mérnöki MSc képzésünk számára. A könnyűipari MSc képzésben 3 korábbi szakirány összevonásával egy papírfeldolgozási szakirányt hoztunk létre, amely – reményeink szerint – a papír-, a csomagoló- és a nyomdaipar hármassal vonzóbb képzési ajánlatot tud jelenteni.
- c) 2009. évtől összevontuk a szombathelyi SEK TTMK és a saját ipari termék és formatervező szakunkat, az első két évet Sopronban tanítva, majd szakirány (modul) szinten az 5. félévtől Sopron és Szombathely között elágazva. A megoldással a képzés költséghatékonyabbá vált, de a kétirányú kimenet megmaradt. A BSc-ben megtett lépést az MSc-s szakindítás során is megtartottuk, amely egyszerre teszi lehetővé a SEK számára az MSc képzésben való részvételt, hoz létre karközi együttműködést, és növeli a képzés költséghatékonyágát.
- d) 2009 tavaszán megpályáztuk a zalaegerszegi mechatronikai képzés BME-től való átvételét. 2009. október 2-án a szakindítási kérelmünket akkreditálták. A zalaegerszegi mechatronikai képzés
  - erősíti a kar regionális műszaki felsőoktatási szerepét,
  - jelenlétünk módot ad a kar számára további zalaegerszegi műszaki képzések indítására, oktatási normatív bevételeink növelésére,
  - a mechatronikai képzés visszahat a faipari képzés mechatronikai hátterének erősítésére,
  - a zalaegerszegi középiskolai közvetlen kapcsolódás lehetősége kiszélesíti a hallgatói utánpótlási hátterünket a régió faiparban is meghatározó, gyorsan fejlődő városára, térségére,
  - a mechatronikai területen széleskörű innovációs együttműködésre teremt lehetőséget.

A Kar elmúlt években benyújtott valamennyi szakindítási kérelmét a Magyar Akkreditációs Bizottság jóváhagyta, jelenleg folyamatban van a művészeti mesterképzéseink akkreditálása is. Művészképzésünk országos sikereinek, 2008-as HVG I. helyének, valamint az egyetemi feltételek fejlesztésének eredményeként a minisztérium a korábbi – szokásosan 30-35 állami finanszírozású felvett jelentő – művészeti keretszámunkat ez évtől 40-re emelte, ami létszámot hiánytalanul be is töltöttünk. 1-2 éven belül tervezzük még egy művészeti menedzser posztgraduális szak beindítását is.

A kockázatosnak tekinthető lépéseket a 2009-es felvételi adatok első körben igazolták. A műszaki, művészeti és informatikai területen felvettek száma közel 25%-kal nőtt, s a növekményben jelentős súlyt képeznek az állami finanszírozású hallgatók. A létszámnövekmény teljes mértékben ellensúlyozta az átadott szakokon elveszített hallgatói létszámot. Hasonlóan jó eredményt mutat az összhallgatói létszám alakulása is, amit a következő táblázat illusztrál: idén őszre – a megszűnő ötéves képzések kieső hallgatói létszámai ellenére – megőriztük a kari összlétszámot, az állami finanszírozású hallgatók számának kb. 12%-os növekedésével, és a költségtérítéses hallgatók arányának 1/4-ről 1/6-ra csökkenésével.

A Kar teljes hallgatói létszáma a következőképpen alakult 2009 őszén:

	<i>Államilag finanszírozott</i>	<i>Költségtérítéses</i>	<i>Összesen</i>
Nappali tagozatos	644	65	709
Levelező tagozatos	73	64	137
Doktorandusz	16	20	36
Összesen	733	149	882
2008 ősz	655	226	881

Tantervreform

2009. tavaszán jelentős tantervreformot hajtottunk végre, amelynek célja

- a) szerkezeti oldalról a tantervi háló racionalizálása (pl. tárgyi redundanciák megszüntetése, bizonyos tárgyak összevonása, stb.), a külső óraadók számának minimalizálása,
- b) tartalmi oldalról a korábbi alapképzés minőségének megőrzése, a különböző képzési szintek (BSc, MSc, PhD) világos egymáshoz képesti pozicionálása, míg
- c) a képzés felépítésének és módszereinek az átgondolása és átalakítása a középfokú oktatásból jelenleg érkező hallgatók képességeinek, ismereteinek és motivációjának a figyelembe vételével.

A 2009 szeptemberétől felmenő rendszerben életbe lépett új tantervek a fenti törekvéseket tükrözik. Az alábbiakban az új tantervek legfontosabb elemei közül emelünk ki néhányat:

- Annak érdekében, hogy értékes alapképzést biztosíthassunk a hallgatóinknak, a BSc képzésben elsősorban a ma releváns, a mérnökök gyakorlatában mindennapos ismereteket igyekszünk megtanítani, míg az MSc képzés elsősorban olyan innovatív ismereteket tartalmaz majd (mint pl. a faipari mérnöki szakon a roncsolásmentes faanyagvizsgálat vagy a faanyagmodifikáció), amely túlmutat a mindennapos gyakorlaton, és lehetővé teszi modern, versenyképes vállalkozások fejlesztését.
- A természettudományos alapképzés komoly kihívásokat jelent a diákjaink számára. Az új tantervben egyrészt lehetőséget biztosítunk a hallgatóknak, hogy bepótolhassák ezen a területen az elmaradásaikat, mielőtt a magasabb matematikát és fizikát elkezdik hallgatni, másrészt segítjük őket azáltal is, hogy a természettudományos ismereteket több féléven keresztül, egyenletesebben elosztva hallgathatják, a tananyag és a színvonal csökkentése nélkül.
- Az első években a hallgatók a természettudományos tárgyak mellett olyan szakmai alapozó tárgyakat is hallgatnak, amelyek, amelyek átfogó képet adnak a szakmáról, általános mérnöki szemléletet biztosítanak, és rámutatnak az természettudományos alapismeretek gyakorlati jelentőségére.
- A tantervek kialakítása során arra törekedtünk, hogy az alapozó és kiegészítő ismereteket adó tárgyakat minél több szakon együtt hallgathassák a hallgatók, miközben a kellő szaktávolságot elsősorban az eltérő szakmai tárgyak biztosítják.
- Az eddigi szakirány szerkezetet (amely nem teljesen indokolt az FMK-n jellemző, viszonylag alacsonyabb létszámú szakok esetében) egy

rugalmasabb, viszonylag kevesebb tárgyból álló modulszerkezet váltotta fel. Ennek lényege, hogy a kötelezően választható tárgyak keretein belül minden hallgató legalább egy kb. 20 kreditből álló főmodult, és egy 10 kreditből álló mellékmodult választ (kissé hasonlóan az Amerikában jellemző major/minor szerkezethez). A faipari mérnöki, illetve az ipari termék- és formatervező mérnöki szakok esetében ez az alábbiak szerint alakul:

	Faipari mérnök	ITF mérnök
Főmodul	Faipari Papíripari	Bútortervezés Terméktervezés Egészségipari ¹
Mellékmodul	Bútortervezés és gyártás Faszerkezetek Faenergetika és biztonságtechnika Informatika és menedzsment	Design Faszerkezetek Menedzsment Informatika ¹

¹ Szombathelyen oktatott modulok

- A Karon oktatott sok kisebb létszámú szak nagyon megnehezíti a költséghatékony oktatást, azonban ugyanakkor lehetőséget teremt arra, hogy a képzések között egyfajta együttműködést, szinergiát alakítsunk ki. Az érdeklődő hallgatóknak igyekszünk lehetőséget biztosítani más szakterületek egyes ismereteinek elsajátítására is, pl. az ITF szakon a Design almodulban, vagy a Faipari mérnöki szakon az informatika és menedzsment almodul segítségével, illetve közös önálló projektek elvégzésével.
- Komoly kihívás a hallgatók motiválása, érdeklődésük felkeltése a szakma iránt. Ennek egyik eszköze a tavaly már sikeresen beindított önálló labor tantárgy, melynek keretében a hallgatók a gyakorlatba is átültethetik az elméletben megszerzett tudást, és elmélyedhetnek egy-egy választott témakörben. Az önálló labor szerepe az új tantervben növekedett, a B-s tantárgyak közé került. ez reményeink szerint elősegíti az autodidakta tanulást, az alsóbb és felsőbb éves diákok együttműködését, és – közös projektek definiálásával – az egyes szakterületek erősségeinek ötvözését is.
- Az új tantervekben igyekeztünk megszüntetni a kreditértékek korábban esetenként előforduló aránytalanságait, és arra törekedtünk, hogy az egyes tárgyak kreditszáma valóban a befektetett hallgatói munkát tükrözze, és az óraszámok is ennek megfelelően legyen meghatározva. A

kontakt órák mennyiségét – ami a régi tantervekben sokszor meglehetősen magas volt – igyekeztünk csökkenteni. Az előbbi célt viszonylag sikeresen megvalósítottuk, azonban az utóbbit – a kötelező oktatói óraterhelés miatti félelmek miatt – csak részben sikerült elérni.

- A tantervreform keretében áttekintettük az egyes tárgyak előkövetelmény-rendszerét is, arra törekedve, hogy minden tárgyhoz csak a valóban szükséges, elengedhetetlen előkövetelmények legyenek előírva, ezzel elősegítve a hallgatók előrejutását, a rugalmasabb tantárgyfelvételt. Különösen nagy kihívást jelentett ez a több félévre elosztott természettudományos alapozó tárgyaknál. Itt arra törekedtünk, hogy a szakmai tárgyakhoz elengedhetetlen ismeretek már a korábbi félévekben megjelenjenek, míg a mérnököknek szükséges, magasabb, de a szaktantárgyakhoz nem közvetlenül szükséges természettudományi ismeretek a felsőbb évekbe kerültek.
- Bár ezek nem szigorú értelemben vett tantervi kérdések, de a tantervreform során foglalkoztunk a tanulmányutak és a szakmai gyakorlatok kérdésével is. Az előbbieket tekintetében a költséghatékonyabb és oktatásszervezési szempontból is előnyösebb komplex tanulmányutak felé történt elmozdulás, míg a szakmai gyakorlatoknál bevezettük a gyakorlatigényes képzések esetében előírt 6 hetes egybefüggő gyakorlatokat. Ezeket a hallgatóknak a Kar által minősített cégeknél, komplex mérnöki munkakörökben, szervezettebb formában, teljesítik a hallgatók, esetleges oktatói ellenőrzés mellett.

A fentiek mellett komoly problémát jelent az idegennyelv-ismeret hiánya, amellyel a jelenlegi rendszerben csak az államvizsga előtt szembesülnek a hallgatók. Erre ma még nem sikerült megtalálni a végleges megoldást, de az elképzelések szerint bizonyos nyelvismereti követelmények már jóval korábban megjelenének, gondoskodva a hallgatók megfelelő előrehaladásáról ezen a területen. A magas szintű nyelvismeret az idegen nyelvű képzésben és a diákcsere programokban való részvétel feltétele is lesz.

A tantervreform egyelőre a műszaki és az informatikai alapszakokon zajlott le. Jelenleg folyik a művészeti szakok tanterveinek áttekintése. Mivel ezek a szakok igen népszerűek, országos szinten is sikeresek, itt különös hangsúlyt fektetünk az oktatás értékeinek, a műhelymunka-jellegnek a megőrzésére, miközben megpróbáljuk megkeresni azokat a pontokat, ahol az oktatást racionálisabbá, hatékonyabbá tehetjük.

Fontos feladat emellett a mesterszakok tanterveinek áttekintése, és szükség szerinti átalakítása. Ez két lépésben fog lezajlani; rövid távon (mivel az alapszakokon egyenes és keresztfélévben egyaránt végeznek hallgatók) először is lehetővé kívánjuk tenni, hogy a hallgatók keresztfélévben is be

tudjanak kapcsolódni a mesterképzésbe, anélkül, hogy az egyes tárgyakat egyenes és keresztfélévben is meg kellene hirdetni. Hosszú távon a mesterképzéseket is hozzá kívánjuk igazítani az alapképzéshez. Itt a fenti szempontok mellett elsősorban azt tartjuk szem előtt, hogy a mesterképzés az önmagában is értékes alapképzés mellett olyan hozzáadott értéket képviseljen, amely valóban motiválja a hallgatókat a további tanulmányok végzésére (például előremutató, innovatív tartalmú tantárgyak oktatásával, illetve, ahol lehetséges, jogosultságok megszerzésével.)

Folyamatban lévő egyéb oktatási változtatások

A versenyképes képzés kialakítása azonban nemcsak szerkezeti és tantervi változtatásokat követel meg. E téren még 5 további, részben megkezdett és megvalósult, részben pedig jelenleg folyó lépésünket említjük meg:

- a) Kívülről is jelentős a nyomás, de saját magunk érdekében is fontos oktatásunk minőségének folyamatos biztosítása, oktatási folyamataink kézben tartása. Figyelembe véve a rendelkezésünkre álló erőforrásokat, a következő évben minőségbiztosítási tevékenységünkkel – felmenő rendszerben – az átalakított tantervi folyamatainkra kívánunk fókuszálni.
- b) Évente érkeznek – az ERASMUS EU és egyéb együttműködések keretében -- részképzésre külföldi hallgatók a Karra, akik számára angol nyelvű kurzusokat kell felkínálnunk, miközben a Kar angol nyelvű MSc képzése is akkreditációt kapott. Meghirdetett angol kurzusainkat szabaddá kívánjuk tenni a magyar hallgatók számára is annak érdekében, hogy nyelvtudásuk gyorsabban fejlődhessen.
- c) A hallgatók munkáját nagy mértékben befolyásolja, hogy mennyire szigorú és következetes feltételek között folytatják tanulmányaikat. Átdolgoztuk a Térítési és Juttatási Szabályzatainkat, szigorítottuk a határidőket és – lemaradás esetén – a térítési kötelezettségeket, miközben néhány felesleges adminisztratív korlátot megszüntettünk.
- d) A mai hallgatók igénylik a folyamatosan elérhető információkat. Egyrészt a web-en keresztül ezt sokkal áttekinthetőbbé, rendszeresebbé tettük, miközben a nyitott kérdések, kritikus helyzetek jelzésére, értékelésére oktatási dékánhelyettes blogot indítottunk, amely komoly érdeklődést váltott ki, nemcsak a hallgatók között.
- e) Képzéseink sikere nemcsak a már bent lévő hallgatóinkkal való foglalkozást követeli meg, hanem a felvételi jelentkezések befolyásolását is. Folyamatban van egy olyan felvételi stratégia kialakítása, amely

- megmutatja képzéseink értékét, a szakjaink közötti együttműködések lehetőségét,
- szelektíven kezeli a különböző szakok regionális vagy országos jellegét,
- kiaknázza nagyobb regionális jelenlétünket és
- épít fiatal munkatársaink és doktoranduszaink aktivitására.

Összefoglalás

Összefoglalva megállapítható, hogy a Faipari Mérnöki Kar egyrészt folytatja eddig is sikeres képzéseit, másrészt új szakterületeket keres és épít be oktatásába, erősíti regionális hatását, új tantervi szerkezeteket hoz létre oktatása költséghatékonyságának növelésére és a hallgatók felkészültségének figyelembevételére, motiváltságának növelésére. Az eddig változások kevés zökkenővel érvényesültek, és reméljük, hogy hatásaik is egyre erőteljesebben érvényesülnek.